

до самої диспозиції, оскільки виникає конкуренція положень ст. 210 та ст. 211, що виявляється в нечіткому розмежуванні суб'єктів злочинів, передбачених цими статтями. Для більш чіткого розмежування необхідно з назви ст. 211 КК України виключити словосполучення «розпорядчих актів», а залишити лише «нормативно-правових актів». У такому випадку стає зрозумілим, що суб'єктом даного злочину буде лише та службова особа, якій надано право вносити зміни до бюджету, тобто депутати Верховної Ради або ради відповідного рівня [5].

Необхідно доповнити чинне законодавство щодо запровадження адміністративної, майнової і, в окремих випадках, кримінальної відповідальності посадових осіб за незаконне витрачання бюджетних коштів та інші порушення законодавства з питань бюджету. Необхідно створити нормативно-правові засади та механізм повного відшкодування бюджетних збитків, у тому числі за рахунок власності юридичних і фізичних осіб.

Таким чином, можна впевнено говорити, що бюджетне законодавство в Україні далеке від досконалості і вимагає серйозної системної роботи фахівців, насамперед у галузі фінансового права.

Список використаних джерел:

1. *Бюджетний кодекс України* від 21.06.2001 № 2542-III / <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Звіт Рахункової палати України за 2007 рік. Офіційний сайт Рахункової палати України: <http://www.ac-rada.gov.ua/achamber/control/uk/publish/>
3. *Іванова І.* Система відповідальності учасників бюджетного процесу в Україні потребує змін // *Фінансовий контроль*. – 2008. – № 1. – С. 7-10.
4. *Заблоцька О.* Кримінальна відповідальність за порушення у бюджетній сфері: міжнародний досвід // *Підприємництво, господарство і право*. – Київ, 2007. – №4. – С. 149-151.
5. *Трубін І.* Загальні проблеми юридичної відповідальності за бюджетні правопорушення // *Підприємництво, господарство і право*. – Київ, 2007. – №- 6. – С. 97-102.

Джужа Олександр Миколайович
 проректор Київського національного
 університету внутрішніх справ
 з наукової роботи, доктор юридичних наук,
 професор, Заслужений юрист України,

Профілактична робота громадських формувань в Україні: проблеми та перспективи

Необхідність удосконалення системи взаємних партнерських відносин міліції з населенням та громадськими формуваннями обумовлюється змінами у політичному, економічному та соціальному житті країни, складною криміногенною ситуацією, необхідністю захисту прав і свобод громадян в умовах розбудови демократичної, правової держави.

Світовий досвід свідчить про те, що профілактична робота – справа не лише державних органів, установ і організацій. В багатьох країнах світу, та й у нас, є невичерпний резерв громадських, самодіяльних недержавних інституцій, які в змозі значну частку роботи в цьому плані взяти на себе.

Водночас, слід констатувати, що негативні зміни, які відбуваються в державі, призвели до розпаду системи державних і громадських інститутів, що виконували функції профілактики злочинів та інших правопорушень. Ці процеси призвели до скорочення кількості громадських формувань (громадських пунктів охорони порядку, добровільних народних дружин тощо), а в деяких районах окремих регіонів – до повної їх ліквідації. Але життя доводить, що в умовах загострення криміногенної ситуації, трансформації злочинності, переходу злочинних елементів до нових, більш прибуткових видів протиправної діяльності, ефективного впливу на такі негативні процеси лише зусиллями державних органів чекати не слід.

У запобіганні злочинів беруть участь різні інститути громадського суспільства: політичні партії, громадські організації, фонди та ін. Російські дослідники до спеціалізованих суб'єктів попередження злочинності відносять такі недержавні структури: громадські пункти охорони порядку, товариські суди, добровільні народні дружини (робочі загони) по охороні громадського порядку, комісії підприємств по боротьбі з пияцтвом, ради профілактики

трудових колективів, громадські помічників прокурорів, слідчих, позаштатних співробітників міліції і деякі інші [1].

Спеціалізованими недержавними суб'єктами попереджувальної діяльності є також відомчі і приватні служби безпеки, суб'єкти, що займаються приватною охоронною і детективною діяльністю. До спеціалізованих суб'єктів можна віднести й спеціальні видання, редакції засобів масової інформації. Неспеціалізованими суб'єктами є всі інші організації, юридичні та фізичні особи, засоби масової інформації, які беруть участь в попередженні злочинності в процесі реалізації своїх загальних повноважень [2].

В Україні існує ціла низка різноманітних видів громадських формувань, які допомагають правоохоронним органам своєю активною участю в охороні громадського порядку і попередженні злочинів. Всього у нашій державі 2009 року зареєстровано 7284 громадських формування з охорони громадського порядку, у складі яких перебуває 164,9 тис. осіб. Громадські помічники взяли участь у проведенні 21 тис. рейдів та інших заходів з відпрацювання населених пунктів. В результаті такої роботи за участю членів громадських формувань громадських помічників розкрито понад 8 тис. злочинів та затримано 22 тис. правопорушників [3].

«Народна» охорона громадського порядку має давню історію. За часи існування Центральної Ради в Україні в 1917–1918 рр., коли її намагання подолати хвилю злочинності не дали очікуваного результату, в деяких великих містах на допомогу міліції прийшли формування, створені з офіцерів, козаків, студентів. Наприклад, у Києві окрему «поліцейську сторожу», було створено з числа студентів Київського університету імені Святого Володимира, які охороняли Либідську дільницю. У ті часи суттєву допомогу в охороні правопорядку тогочасній міліції надавала «Вільне козацтво» – добровільні формування, утворені в різних населених пунктах з представників населення.

Говорячи про громадські формування та допомогу громадськості в забезпеченні правопорядку, не можна обминути увагою й діяльність бригад сприяння міліції, які з'явилися в Україні в 1937–1940 рр. Пізніше, у роки Великої Вітчизняної війни, вони стали основою для створення груп охорони громадського порядку, які активно боролися з диверсантами та іншими ворожими елементами у населених пунктах, розташованих поблизу залізниць, водних шляхів, шосейних та ґрунтових доріг.

Перші добровільні народні дружини було створено у грудні 1958 року на Донбасі, коли працівники різних підприємств регіону добровільно вийшли на вулиці з пов'язками, щоб охороняти правопорядок у громадських місцях. Ці починання підтримали в інших містах, зокрема Києві, Харкові, Дніпропетровську, Запоріжжі, Житомирі, Черкасах. А 2 березня цього року Добровільна народна дружина офіційно відзначила своє 50-річчя [4].

Діяльність громадських об'єднань з охорони громадського порядку регулюють закони України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», «Про міліцію», «Про об'єднання громадян», відомчі інструкції, накази, положення.

Наприклад, Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 року [5] визначає основні завдання громадських формувань у сфері охорони громадського порядку:

- надання допомоги органам внутрішніх справ у забезпеченні охорони громадського порядку, запобіганні адміністративним правопорушенням і злочинам;
- інформування органів та підрозділів внутрішніх справ про вчинені злочини або про ті, що готуються, місцях концентрації злочинних угруповань;
- сприяння органам внутрішніх справ у виявленні і розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захист інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань;
- участь у проведенні заходів, пов'язаних з охороною та захистом природних багатств, боротьбою із порушенням правил рибальства та полювання, браконьєрством;
- участь у забезпеченні дорожнього руху і роботі щодо запобігання дорожньо-транспортним пригодам;
- участь у боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх.

В Інструкції з організації роботи ОВС України по забезпеченню взаємодії з громадськими формуваннями по охороні громадського порядку, затвердженої наказом МВС України від 15 березня 2001 р. № 197, йдеться про взаємодію з громадськими об'єднаннями адміністративної служби міліції, підрозділів карного розшуку, ДСБЕЗ, кримінальної міліції у справах дітей, ДАІ, транспортної міліції. Особлива роль у виконанні цього документу належить дільничному інспектору міліції. Саме на нього покладені «великі надії» щодо

підбору добровільних помічників міліції, їхньому навчанню і контролю з реалізацією відповідних функцій.

На сьогодні в багатьох регіонах України діють громадські формування з охорони правопорядку. На Київщині створено громадське формування «Щит Плюс», на Миколаївщині – громадське формування з охорони правопорядку «Народна дружина».

З метою забезпечення громадського порядку в поїздах дальнього сполучення Київського напрямку, з числа робітників спеціальних бригад пасажирських поїздів на Львівській залізниці, вагонними депо створені бригади по охороні громадського порядку, що теж є певною формою участі громадськості у попередженні правопорушень.

На території Полтавщини активно співпрацюють з міліцією козацькі формування «Українські козаки» та Кременчуцький курінь міжнародної громадської організації «Козацтво Запорізьке». Робітники машинобудівного заводу м. Дружківці Донецької області створили заводське громадське об'єднання «Ромб».

Асоціація «Служби охорони громадського порядку» діє в м. Новгород-Волинському Житомирської області, на Харківщині – «Добровільна народна дружина Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». «Народна самооборона» є формуванням з охорони громадського порядку та охорони державного кордону Сокирянського району Чернівецької області.

На Сумщині допомогу в охороні громадського порядку надає Сумський міський оперативний загін дружинників.

У сільській місцевості функціонують такі громадські об'єднання як загони самозахисту. Так, Шарівська селищна рада Харківської області активно допомагає діяльності громадського формування «Щит правопорядку». На Полтавщині діє молодіжний загін «Січ».

Всього ж у сільській місцевості функціонують 5440 громадських об'єднань. Кількість громадських помічників дільничних інспекторів міліції у сільській місцевості становить 12,1 тис. осіб [3].

Не залишаються осторонь від підтримання громадського порядку й студенти вищих навчальних закладів. Зокрема, на Рівненщині патрулює громадські місця студентське громадське формування Національного університету «Острозька академія», у Донецьку – громадські формування з охорони правопорядку Донецького національного університету, у Вінниці – студенти Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського та ін.

Не останнім питанням є проблеми державних гарантій для членів сучасних народних дружин. Можна стверджувати, що нині правові гарантії та соціальних захист членів громадських формувань достатні. Так, в Законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» зазначено, що в разі загибелі членів громадського формування під час виконання службових обов'язків виплачується одноразова допомога у розмірі не менше п'ятирічного середнього заробітку загиблого за місцем основної роботи; членам цих об'єднань надаються пільгові путівки до санаторію або будинку відпочинку, додаткова оплачувана відпустка терміном до 5 днів та інші види заохочення. Важливим є й переважне право вступу до навчальних закладів системи МВС України, Прикордонних військ України, прийняття на службу до ОВС або Прикордонних військ України.

Водночас, ліквідувати існуючі недоліки в роботі громадських об'єднань щодо охорони громадського порядку можливо шляхом створення узгодженої системи правових норм, які б регулювали проблемні питання співробітництва та взаємодії міліції з громадськими формуваннями в профілактиці злочинів. Так, нормативно-правове забезпечення партнерських взаємовідносин міліції і населення має бути спрямоване на: приведення їх у відповідність з міжнародними законодавчими нормами з питань взаємодії міліції і населення; розробку і здійснення єдиної правової політики ОВС і громадських формувань у їх взаємодії для забезпечення правопорядку в державі; забезпечення гармонії у правовому регулюванні діяльності міліції і громадських формувань; забезпечення надійного юридичного захисту інтересів як міліції, так і окремих громадян та громадських формувань. Потребують вирішення й матеріально-технічні та фінансові питання забезпечення діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку.

Все це дасть змогу комплексно використовувати сили і засоби держави, правоохоронних органів та громадських об'єднань при виконанні функцій по боротьбі зі злочинністю та правопорушеннями, охороні громадського порядку, забезпечення безпеки громадян.

Список використаних джерел:

1. Долгова А.И. Кримінологія. – 2-е узд., зим. и доп. – М.: Норма, 2005. – 352 с. – С. 147-149.
2. Иншаков С.М. Кримінологія: Учебное пособие. – М.: Юриспруденція, 2002. – 352 с. – С. 96-98.
3. Звіт про роботу підрозділів МВС України за I квартал 2009 року // <http://mvs.gov.ua/mvs/control>
4. Косоговський А.І. ДНД – 50 // Міліція України. – 2009. – № 3. – С. 4-5.
5. Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст. 338)